

Forord

Professionsdidaktik kan bredt forstås som de didaktiske overvejelser og den praksis, undervisere på professionsbacheloruddannelserne varetager i form af professionsrettet uddannelse og undervisning. Temaet for dette nummer af tidsskriftet, Studier i læreruddannelse og -profession er "læreruddannelsesdidaktik", som også sorterer under professionsdidaktikken, men henviser til denne uddannelses særegne didaktik.

I det *call for papers*, redaktionen udsendte forud for dette nummer, stillede vi spørgsmålet, om det overhovedet giver mening at tale om en særlig læreruddannelsesdidaktik, og hvordan den adskiller sig fra øvrige didaktikker, der knopskyder fra begrebet, selv om de didaktiske sammenhænge og kategorier er de samme som i andre undervisningssammenhænge. Når noget alligevel kan ses som særligt for læreruddannelsesdidaktikken, hænger det bl.a. sammen med formålet med undervisningen, der er at uddanne lærere til at varetage undervisningen i folkeskolen, hvorfor der kan tales om en 'dobbelt didaktik'. Nogle uddannelseselementer er også særlige for læreruddannelsen, der traditionelt har talt om en 'treklang' mellem undervisningsfag, pædagogiske fag og praktik. Begrebet kan nu udvides til også at betegne samspillet mellem forskning, uddannelse og profession, om end dette er betegnende for samtlige professionsuddannelser. Uanset dette indebærer det, at didaktikken på læreruddannelsen må udvikles i nær sammenhæng med professionsforståelsen, praksis i lærerprofessionen og viden om, hvad der kendetegner den professionelle lærer.

Læreruddannelsen er konstant til drøftelse i offentligheden, og aktuelt er didaktikken på uddannelsen centrum for debatten. Det skyldes ikke mindst, at Uddannelses- og forskningsministeriet har gennemført en evaluering af læreruddannelsen (forestået af EVA), hvoraf to delanalyser af det første fokusområde: *Indhold, faglige krav og almen dannelse* for nyligt er offentliggjort. Analysen forholder sig bl.a. evaluerende til, om undervisningen er baseret på praksisrelevant og evidensbaseret viden – ved at synliggøre læreruddannelsernes uddannelsesbaggrund og ved at opføre "... i hvilken grad underviserne deltager i FoU-aktiviteter, samspil med grundskolerne og andre aktiviteter, der gør dem i stand til at basere undervisningen på praksisrelevant og evidensbaseret viden."¹

¹ <https://ufm.dk/publikationer/2018/filer/delanalyse-1a-indhold-og-faglige-krav.pdf>

Forud for ministeriets evaluering fremkom Taskforce for fremtidens læreruddannelse under Danske Professionshøjskoler med syv anbefalinger for fortsat udvikling af læreruddannelsen, hvoraf den ene udpeger et behov for at professionalisere læreruddannelsen bl.a. via udvikling af en læreruddannelsesdidaktik.² I dette forår har Danske Professionshøjskoler tillige udarbejdet en handleplan og 10 ambitioner for en bedre læreruddannelse, hvoraf flere vedrører uddannelsesdidaktikken³. Det fremgår eksempelvis, at læreruddannelsen og folkeskolen skal rykke tættere sammen, at uddannelsen skal bygge på den bedste forskning, understøtte faglig fordybelse og være et udviklingslaboratorium for god undervisning.

Artiklerne i dette nummer bidrager, som det fremgår i følgende korte præsentation, med ny og værdifuld viden inden for flere af disse områder.

Vi indleder med en artikel af Jens H. Lund, "Uddannelsesforståelser i læreruddannelsen", der adresserer sit indhold direkte til temaet for dette nummer. Forfatteren argumenterer for, at begrebet uddannelsesforståelse diskuteres og afklares i uddannelsen, fordi begrebet i praksis anvendes implicit. Jens H. Lund argumenterer for, at en systematisk undersøgelse og anvendelse af begrebet vil medvirke til løbende kritiske drøftelser af læreruddannelsens formål, indhold og organisering samt samarbejde mellem underviserne. Forfatteren bidrager til undersøgelsen gennem et litteraturreview vedrørende uddannelsesforståelser nationalt og internationalt. Ud fra dette review indkredses nogle hovedtemaer i diskursen, herunder et sammenhængsrationale i uddannelsen samt et rationale knyttet op på en bestemt pædagogisk retning eller værdi. Læreruddannelsens indhold og organisering er altså ifølge Jens H. Lund begrundet i en implicit forståelse af uddannelsens funktion og formål, hvilket bør kalde på yderligere forskning og forsøg på eksplicitering og italesættelse af begrebet.

² <http://www.laereruddannelsesnet.dk/wp-content/uploads/Taskforce-Anbefalinger-for-fortsat-udvikling-af-1%C3%A6reruddannelsen.pdf>

³ <https://danskeprofessionshøjskoler.dk/10-ambitioner-skal-skabe-bedre-laereruddannelse/>

Dernæst følger tre artikler, der kaster forskellige blikke på, hvordan læreruddannelsen kan kvalificeres og udvikles ved at studere professionen og lærernes praksis. Artiklerne kan ses som bud på, hvordan uddannelse og profession kan 'rykke tættere sammen', men de bidrager også med bud på metodiske tilgange, og hvad der kendetegner værdifuld lærerviden.

Artiklen af Mette Molbæk og Sidse Hølvig Mikkelsen adresserer i "Rum for udvikling af praksis-, professions- og forskningsviden" muligheder og udfordringer i relationerne mellem læreruddannelse, profession og forskning og undersøger, hvordan samspillet mellem skolen, lærere og lærerstuderende og grund- og eftervidereuddannelse kan øges. Problemstillingen behandles med afsæt i et FoU-projekt om ligeværdige og udviklende møder mellem praksis-, professions- og forskningsviden. I artiklen når forfatterne frem til, at særligt den måde, forsknings- og udviklingsprojekter organiseres på, samt forhold omkring tid, rammesætning og en samarbejdende kultur er afgørende for en dybere forståelse af praksis. Mod slutningen perspektiveres til implikationer for læreruddannelsens didaktik.

Ole Gammelgaard tilbyder i sin artikel "Caseanalyse i læreruddannelsen" et teoretisk og empirisk blik på underviserens arbejde med caseanalyser. Han udvikler en analytisk model på et professionsdidaktisk grundlag og giver anbefalinger til, hvordan analysen kan håndteres inden for rammerne af en professionel praksis, når den forstås som en række delanalyser: en kontekst-, handlings-, baggrunds-, udviklings- og en resultatanalyse.

Hanne Møller og Charlotte Krog Skott argumenterer i deres artikel "Lærernes kompetenceudvikling – ud fra *knowledge of practice*" for potentialet ved at benytte lektionsstudier i skolen. Forfatterne udfolder potentialet i forhold til en af tre grundforståelser af forholdet mellem læreres viden og deres praksis, *knowledge-of-practice*. Med afsæt i en case udfoldes det i artiklen, at og hvordan lektionsstudier kan bidrage til at udforske og løse problemstillinger fra et samtidigt alment og fagdidaktisk perspektiv.

Samspillet og integrationen mellem fag- og almenidaktik behandles også i artiklen "Didaktik i integrativa lärarprofessionsämnen" af Jesper Sjöström, der skriver fra sit virke på læreruddannelsen på Malmö Universitet. Et af Sjöströms hovedargumenter er, at fagdidaktikken i læreruddannelsens fag må udvikle sig konstant og kvalificeret gennem en almenidaktisk inspira-

tion, for at uddannelsen kan kalde sig forskningsbaseret. For at kvalificere fagdidaktikken udvikler Sjöström begrebet almen fagdidaktik som en konsekvens dels af nødvendigheden af en almindidaktisk påvirkning af fagdidaktikken og dels af en anerkendelse af, at fagenes didaktik udover en række forskelligheder, begrundet i forskelle i fagkultur, traditioner og videnskabsteoretisk baggrund, også deler en række samfundsbaseede fællestræk. Med baggrund i Wolfgang Klafkis almene spørgsmål til undervisningens indhold foreslår forfatteren 10 analyseområder, formuleret som spørgsmål, som læreruddannelsesfagene kan analysere deres praksis med og udvikle sig på baggrund af. En kontinuert fagdidaktisk udvikling af læreruddannelsens fag stiller også krav til læreruddannernes kompetencer og forudsætter en stadig kvalificering gennem forskningsbaseret samarbejde mellem fagdidaktikere indbyrdes og med almindidaktikere.

Publikationen rundes af med en artikel uden for tema af Bo Nielson "Anvendelsesforpligtet grundforskning i læreruddannelsen", som tager afsæt i læreruddannelsens pligt til at bedrive forskning og udvikling som en del af kerneopgaven. Forfatteren, der er forsknings- og udviklingsleder på Københavns Professionshøjskoles læreruddannelse, argumenterer for, at FoU både skal bidrage til at ændre praksis gennem udfordringsbaseret og løsningsorientering, men også repræsentere substantielle forskningsbidrag. I forlængelse heraf anbefales det i artiklen, at forskningen både bør tilgodese praksisnærhed og medinddragelse, men også generaliserbar viden og skalering. Mod artiklens slutning fremhæves interventionsforskningen som et bud, der kan rumme disse fordringer – og muligvis bidrage til at imødekomme kravet om at basere undervisningen på praksisrelevant og evidensbaseret viden.